



اولین همایش ملی گردشگری، جغرافیا و محیط زیست پایدار

محل برگزاری دانشکده شهید مفتاح همدان

۳۰ آبان ۱۳۹۲



ارزبلان محیط زیست همدان

بررسی موانع توسعه گردشگری و ارائه راهکارهای مناسب جذب گردشگر در شهرستان عجب شیر

دکتر مریم بیاتی خطیبی^۱، بهمن شجاعی وند^۲، رباب راه نور^۳

^۱استاد گروه پژوهشی جغرافیا، دانشگاه تبریز

Email: m5khatibi@yahoo.com

^۲دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی گردشگری، دانشگاه تبریز

Email: shojaeivand22@yahoo.com.

-

^۳دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی آمایش سرزمین، دانشگاه تبریز

Email: rahnoor86@yahoo.com

چکیده

صنعت گردشگری فعالیت بسیار پیچیده ای است که با بخش های دیگر اقتصاد وجوه مشترکی داشته و بدون برنامه ریزی آثار غیرمنتظره و ناخواسته ای را در پی دارد. بنابراین انجام مطالعاتی برای شناخت پتانسیل های مناطق جهت رفع موانع و تسریع توسعه گردشگری امری ضروری است. شهرستان عجب شیر از جنبه های مختلف دارای جاذبه های گردشگری است که می توان با شناخت و معرفی این پتانسیل ها و بررسی موانع موجود بسیاری از مشکلات را رفع نمود. با توجه به این موارد هدف این مقاله بررسی پتانسیل های گردشگری شهرستان عجب شیر می باشد و برای تحقق این هدف داده ها از طریق بررسی های اسنادی، کتابخانه ای و مطالعات میدانی جمع آوری و به منظور شناخت توان ها، قابلیت ها، محدودیت ها و نارسایی های گردشگری شهرستان عجب شیر از مدل SWOT و برای تعیین بهترین شرایط ممکن جهت احساس راحتی گردشگران از شاخص های راحتی THI و TCI استفاده شده است. یافته ها نشان دهنده آن است که؛ نبود برنامه ریزی و نیروی متخصص لازم در زمینه گردشگری، کمبود امکانات اقامتی مناسب برای گردشگران، عدم توجه به حفاظت و معرفی جاذبه ها، از علل و عوامل اصلی توسعه نیافتگی گردشگری در شهرستان عجب شیر می باشد، که جهت رفع این عوامل، تخصیص سرمایه های لازم به منظور برنامه ریزی در زمینه گردشگری اعم از طرح جامع گردشگری؛ ایجاد امکانات اقامتی مناسب برای گردشگران با اولویت مناطق گردشگر پذیر؛ تدوین قوانین و مقررات حمایتی جهت جلوگیری از تخریب جاذبه ها؛ مدیریت علمی، کارآمد و تخصصی و معرفی صحیح جاذبه ها جهت بهره برداری از فرصت های گردشگری؛ با اولویت استراتژی تدافعی پیشنهاد می شود. همچنین



نتایج بدست آمده از شاخص های راحتی THI و TCI نیز مشخص کرد که مناسب ترین زمان از نظر گردشگری در شهرستان عجب شیر، ماه های می، اکتبر و آوریل می باشد.

واژگان کلیدی: پتانسیل های گردشگری، مدل SWOT، شاخص های راحتی، شهرستان عجب شیر.

۱ - مقدمه

گردشگری قبل از هر چیز، به عنوان یک فرم تفریح و سرگرمی در کنار سایر فعالیت های گذران اوقات فراغت در نظر گرفته می شود (Pisonero, 2011: 27). این صنعت امروزه به عنوان یک فعالیت اقتصادی مهم جهانی شناخته می شود و همچنانکه اهمیت این فعالیت افزایش پیدا کرده، توجه دولت ها، سازمان ها، بخش های دولتی و خصوصی و دانشگاه ها به آن بیشتر شده است، این روند از نیمه دهه ۱۹۵۰ آغاز شده و همچنان ادامه دارد (Lickorish, 1997:2). در طی این نیم قرن فعالیت های گردشگری ابعاد گسترده ای به خود گرفته و هر سال بر تعداد مسافرانی که با انگیزه های مختلف سفر می کنند افزوده می شود (افتخاری و پورطاهری، ۱۳۹۰).

در حال حاضر گردشگری به عنوان صنعت بدون دود، از توانمندیها و طرفداران بسیاری برخوردار است. رشد قابل توجه و چشم گیر گردشگری در پنجاه سال گذشته نشان دهنده اهمیت فراوان اقتصادی و اجتماعی این پدیده است (کاظمی، ۱۳۸۵: ۵). انجام فعالیتهای گردشگری که مشاغل گوناگونی را به دنبال دارد، در هر کشوری به عنوان بخشی از فعالیتهای اقتصادی و در کنار بخش صنعت و کشاورزی موجب رونق و پیشرفت اجتماعی- اقتصادی آنان می گردد (رضوانی، ۱۳۸۵: ۲). مطابق برآورد سازمان جهانی گردشگری، تعداد گردشگران در سال ۲۰۱۲ نسبت به سال ۲۰۱۱ که برابر با ۹۹۶ میلیون نفر بود، با ۴٪ افزایش برای اولین بار از مرز یک میلیارد نفر گذشته و به ۱۰۳۵ میلیارد نفر رسیده است و انتظار می رود که رشد این صنعت در سال ۲۰۱۳ نیز رشدی نزدیک به همان درصد را داشته باشد (WTO, ۲۰۱۳).^۱ به علاوه درآمد حاصل از گردشگری در سال ۲۰۰۰، ۷۷۲ میلیارد دلار بوده که بیش از چهار برابر کل درآمد حاصل از فروش نفت کشورهای صادر کننده نفت در همان سال است (آپوستولوپوس، ۱۳۸۴: ۵). با در نظر گرفتن این آمار، علاوه بر اینکه صنعت گردشگری، به عنوان ابزاری برای توسعه در مقاصد گردشگری در نظر گرفته می شود (Sharpley, 2002:12)، این توانایی را دارد که صرف نظر از تاثیرگذاری بر کشورهای مقصد بر کشورهایی که در مسیر عبور گردشگران واقع اند نیز اثرگذار باشد. مثبت یا منفی بودن تاثیر گردشگری به مدیریت این فرایند بستگی دارد (الوانی و پیروزبخت، ۱۳۸۵: ۸۲)، بدین صورت که گردشگری جزئی از یک سلسله از خلاقیت ها و ابتکار عمل هایی است که موجب رونق اقتصادی می شود و اثرات آن در نواحی و مناطق مختلف، فرق می کند (گی، ۱۳۸۲: ۲۶۲). چنین پیش بینی می شود که این صنعت نقش عمده ای را در اقتصاد جهانی داشته باشد و در کشور های در حال توسعه غالباً به عنوان موتور رشد تلقی می شود چرا که اصول و در برخی مواقع تنها راه توسعه را عرضه می دارد (Edwards and Others, 2008: 32) و به عنوان یک صنعت جز معدود بخش هایی است که منجر به رشد اقتصادی

¹ - World Tourism Organization